

EESTI 20. SAJANDI ARHITEKTUURI KAITSE PROGRAMM

**PÄRNU MAAKONNA
VÄLITÖÖD JA HINNANG EBITUSPÄRANDILE**

Tellijaja: Muinsuskaitseamet

**Koostaja: Epp Lankots,
arhitektuuriajaloolane**

TALLINN 2008

SELGITUSEKS

Pärnu maakonna (v.a. Pärnu linn) 20. sajandi ehituspärandi ülevaatus koosnes kahest etapist: esimeses etapis analüüsiti kehtivat kultuurimälestiste registrit 20. sajandi osas ning koostati publitseeritud ja käsikirjaliste allikate põhjal esialgne nimekiri võimalikest kaitset väärivatest hoonetest. Teine etapp ehk välitööd põhinesid esialgsel nimekirjal ning maakonnas ringi sõites nähtul. Kaante vahele jõudnud materjal ei ole paratamatult kõikehõlmav – mõningad väiksemad kohad ning tõenäoliselt ka mõned huvitavad hooned jäid avastamata.

20. sajand kultuurimälestiste registris

Pärnumaa on Eesti suurim maakond, ent. sajandi lõpu ja 20. sajandi arhitektuuripärandi osa valdade territooriumil paiknevate arhitektuurimälestiste hulgas on peaaegu nullilähedane. Sisuliselt on tegemist täiesti kaitsetu ning väärtustamata pärandiga. Neljas vallas (Are, Lavassaare, Paikuse ja Tootsi) ei ole ühtegi arhitektuurimälestist, sh vanema perioodi omi ning kahes vallas (Audru ja Kihnu) ei ole kaitse all ühtegi 20. sajandi ehitist. Eesti 20. sajandi arhitektuuri kaitse programmi huviorbiiti jääv periood (1870-1991) on ülejäänud valdades esindatud sageli ühe, harvem kuni kolme näitega, millest põhilise moodustavad 19. sajandi lõpu historitsistlikud mõisahooned või õigeusu kirikud.

Seega on sisuliselt katmata kogu see ehituspärandi osa, mis iseloomustas nii esimese Eesti Vabariigi aegseid arenguid arhitektuuris kui ka Nõukogude perioodi ajal. Nõukogude ajast ei ole Pärnu maakonnas, peale Pärnu linnas asuvate, kaitse all mitte ainsatki ehitist.

Metodoloogia ja töö vormistus

Esitatud hoonete valik on nii tüpoloogialt kui väärtustelt mitmekesine: töös on esitatud nii riikliku tähtsusega ehk kõrgema väärtuskategooriaga kui kohaliku identiteedi seisukohalt olulisi hooned, vernakulaar- ja insenerarhitektuuri, tüüpehitisi ja –keskkondi. Kõik hinnangud hoonete säilivusastmele ning tehnilisele seisundile toetuvad visuaalsele vaatlusele, samuti on arhitekti nime ning täpse ehitusaasta puudumisel antud umbkaudne ehitusaeg. Sarnaselt põhineb ka mälestise elujõulisuse või kaitstavuse hinnang koha üldmuljel või (näiteks kohalikelt inimestelt) saadud taustinformatsioonil piirkonna arengust ja tegevustest.

Ettepanekud edasiseks tegevuseks jaotuvad viieks kategooriaks:

Riiklik kultuurimälestis (RKM): Ettepanek rakendada kõige olulisematele, paremas korras olevatele unikaal- ja tüüpobjektidele või autentselt kujul säilinud ning kohaidentiteeti määravatele hoonetele, millel on (või on lihtsalt leitav) funktsioon.

Muinsuskaitseala (MKA): Ettepanek rakendada hoonestatud alade kohta, mis moodustavad tervikliku ning ajastutruu keskkonna ning kus enamik hooned oleksid eraldi võetavalt riiklikku kaitset väärt.

Miljööväärtuslikud hoonestusalad (MVA): Ettepanek rakendada suuremate alade puhul, kus on ühetaoline väärtuslik hoonestus, ajastule iseloomulikud tervikansamblid (väljakud ümbritseva hoonestusega, puiesteed jne) tüüpilised üksikobjektid (kooslustena), elamud.

Võtta arvele: so. andmebaasis (kultuurimälestiste riiklik register) arvel olevad ehitised ja rajatised, mille seadusega kaitsmine pole otstarbekas, kuid olulised teadvustamise seisukohalt. Samuti mõned arhitektuuriajalooliselt silmapaistvad hooned, mis ei ole päris autentselt säilinud. Registrit on võimalik neid huvilistel leida, kohalikele omavalitsustele teemaplaneeringute jaoks välja pakkuda jmt.

Dokumenteerida: Ettepanek, kui väärtuslikku hoonet ei ole võimalik kaitse alla võtta ja säilitada. Sellisel juhul tuleks ehitist kirjeldada, dokumenteerida ja inventeerida. Väärtuslike,

kuid lootusetute hoonete puhul tuleks läbi viia täisdokumenteerimine (sh. mõõdistamine), teiste puhul inventeerimine.

Nii mõnelgi juhul on hoonele määratud kaks võimalikku varianti edasiseks tegevuseks.

Töö on esitatud valdade kaupa ning iga hoone kohta on 1-leheküljeline tabel lühiandmetega. Kui võrd fotosid hoonetest on oluliselt rohkem, kui ühele leheküljele mahub, siis on tööga kaasas CD lisafotodega.

Epp Lankots
Kevad-suvi 2008

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
Päriveri 17, Are, Pärnumaa		<p>Are sovhoosikeskus</p> <p>Arhitekt Ell Väärtnõu, konstruktor E. Vestli, sisekujundaja M. Puusepp. 1975-1980.</p> <p>Ehitatud Päriveri sovhoosile. Hoone paikneb kujundatud maastikus monumentaalse konstruktivistliku skulptuurina. Hoone on tõstetud madalalale muruga kaetud platvormile; väliskujunduses domineerib monumentaalsus nii plaanilahenduses ja mahulise struktuuri ühtsuses. Keskne universaalsaal 400 kohaga, eriotstarbelised ruumid paiknevad selle ümber. Lava paikneb saali pikemas küljes. Fassaadil rohkel lagedaid pindu, mis vahelduvad avarate akendega.</p> <p>Praegu kasutusel vallavalitsusena.</p>	<p>Hästi säilinud näide 1970. aastate konstruktivistliku arhitektuurikeele rakendamisest maa-keskkonnas.</p> <p>Tehniline seisund ja elujõulisus on hea. Lagunemist ja radikaalset ümber ehitamist ilmselt pole vaja karta, hoone toimib algses mahus ja struktuuris. Ümbrus hooldatud.</p>	Võtta arvele

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Lepplaane, Are vald, Pärnumaa</p>	 	<p>Lepplaane koolimaja</p> <p>August Esop, J. Ilmas 1936.</p> <p>Asub endises ning tänaseks suuresti hävinenud Erika Nõva planeerimiskava alusel valminud 1930. aastate uudisasunduses. Kenade proportsioonidega L-kujuline kivihoone pikemas tiivas oli algselt kaks avarat klassiruumi ja peafassaadi pool saal. Lühemas kelpkatusega osas pääses avarast vestibüulist II korruse korteritesse. Pärast kooli sulgemist tegutses siin lasteoad, praegu eraomanduses.</p>	<p>Jälg 1930. aastate keskpaiga eluasemepoliitikast, mille kohaselt rajati kõrvalistesse maapiirkondadesse uudisasundusi, nende keskmeks oli sageli moodsat arhitektuurikeelt ja taluarhitektuuri traditsioone kombineerivad koolimajad.</p> <p>Lepplaane koolimaja maht ja eksterjäär on hästi säilinud, algse kivikatuse asemel on eterniit. Hoones sees on toimunud /toimumas suuremad ümber ehitised. Endine koolimaja on eraomanduses, kes rajab sinna perele elamist.</p> <p>Omanikud on hoone väärtusest üsna teadliku, restaureerivad aknaid ning kavatsevad saali taastada ning luua siia midagi külakeskuse sarnast.</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Ahaste, Audru vald, Pärnumaa.</p> <p>Lihula mnt ääres</p>		<p>Ahaste "Kalevipoja" kolhoosi keskusehoone</p> <p>1980. aastatel ehitatud (täpsed aastad ja arhitekt teadmata) piklik 1-korruseline laia massiivse katusega ehitus, silmatorkavad detailid on postmodernistlikult veiderdavad katusest teravalt välja ulatuvat kolm kolmnurkset katuseakent a la Sydney Ooperiteater.</p> <p>Praegu eraomanduses, ilmselt kasutatakse elamuna.</p>	<p>Näide kentsakast postmodernismist maa-arhitektuurist</p> <p>Hoonet on remonditud ja ilmselt aknaid muudetud. Tehniline seisund on hea.</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p data-bbox="174 321 302 380">Audru, Pärnumaa</p> <p data-bbox="174 418 331 451">(Audru jõgi)</p>		<p data-bbox="963 354 1234 386">Audru sild Audru jõel</p> <p data-bbox="963 425 1310 799">Eesti esimesi raudbetoonsildu, graniitmüüritises 2-sildeline jätkuvtalasilla üldpikkus on 43 m, sõidutee laius 4,2 m. Ehitas Liivi- ja Eestimaa Maakultuuribüroo (ins A. Werner) 1910. aastal sillal head sügavad jõeoruga sobivad proportsioonid. tarindid väga hästi säilinud.</p>	<p data-bbox="1331 386 1709 522">Hästi säilinud ning heas korras näide tsaariaegsest infrastruktuurirajatisest. Eesti esimesi raudbetoonsildu.</p>	<p data-bbox="1734 321 1814 354">RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Pärna allee 7, Audru, Pärnumaa</p>		<p>Audru kolhoosi söökla-haldushoone.</p> <p>Valve Pormeister, 1973-1977.</p> <p>Audru mõisapargi serval paiknev 1970. aastate alguse neofunktsionalismi mõjudega kolhoosi haldushoone. Koosneb kolmest liituvast murdnurksest tahukast. Keskse sissepääsu osas on vestibüül ja söökla. Madalamas osas koosolekusaal, kahekorruselises osas olid algselt korterid ja võõrastetoad.</p> <p>Praegu hoones vallavalitsuse ning politsei ruumid.</p>	<p>Hea näide neofunktsionalismist maa-arhitektuuris. Tähistab uut etappi Pormeisteri loomingus.</p> <p>Alevi admin. keskus. Väliselt on küll hästi säilinud, ent kõik aknad on vahetatud ning ka sees "euroremonditud".</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Raku tee, Metsa, Tulbi, Nelgi ja Oja tänavad, Audru, Audru vald, Pärnumaa</p>		<p>Audru karusloomakasvanduse asula.</p> <p>Väike ja kompaktne vabaplaneeringuline elamuala, hoonestatud 2-3 korruseliste hoonetega, peamine tüüp on Manivald Noore EPM-s 1964. aastal välja töötatud tüüpprojekt E1-10M-8/64, mida iseloomustavad eenduvate punastest tellistest trepikojamahtude ning silikaatkivist seinte kontrast.</p>	<p>Kompaktne ja tervikliku planeeringuga 1960-1970. aastate tüüpelamutega väike asula.</p> <p>Elamud on korras, hoovialad samuti. Asula ilmselt säilitab oma elujõulisuse Pärnu läheduse tõttu.</p>	<p>MVA</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Raku tee, Audru, Audru vald, Pärnumaa</p>		<p>Audru karusloomakasvanduse remonditöökoda.</p> <p>Projekteeritud EKE Projektis 1976, arhitektid H. Šein ja I. Palu. Valmis 1979. Ainulaadne postmodernistliku dekoratiivse vormikeelega telliskivist tööstusehitis. K koosneb 2-korruselisest olmeplokist ja sellega liituvast läbi kahe korruse ulatuvast tootmisplokist. Olmeploki esifassaad on väga plastiline ning tootmisosa fassaadi elustavad tellispostid, mis lõpevad konsoolkapiteelidega.</p>	<p>Postmodernismi hästi säilinud näide, hoonetüübi (tööstusehitis) kontekstis ainulaadne. Tehniline seisund on rahuldav, fassaaditellised on kehva kvaliteedi tõttu kohati murenenud. Hoones on endiselt tootmisfunktsioon. Asub karusloomakasvanduse asulas, tulevikus tõenäoline mingi tootev funktsioon.</p>	<p>Võtta arvele, MVA</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Jõõpre, Audru vald, Pärnumaa</p>		<p>Jõõpre koolimaja</p> <p>Joonas Kinnunen. 1935.</p> <p>1-korruseline katusekorrusega koolimaja. Kõrge viilkatus liidab L-kujulise maja maaliliseks tervikuks. Põhikorruse pikemas tiivas olid 1930. aastate maakoolimajadele omaselt lahtivõetava vaheseinaga klassiruumid. Sõjajärgsetele aastatel kohandati korterid katusekorrusel ja ka internaat katusekorrusel õpperuumideks.</p> <p>Praegu asub hoones lasteaed.</p>	<p>1930. aastate maakoolimaja hästi säilinud näide. Ei esinda otseselt ühtegi levinud tüüpi näidet.</p> <p>Koolimaja tehniline seisund on rahuldav, säilinud on algne ilme (sh. aknad). Interjööris on samuti suurem osa algsetest detailidest säilinud – puidust trepp, põrandalauad, lava, seinalaudis jne.</p> <p>Kuuldavasti kavandab vald Jõõpresse uue lasteaia ehitamist, mis tähendab hoonele ebakindlat tulevikku.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Lindi küla, Audru vald, Pärnumaa</p>		<p>Lindi algkool</p> <p>1930. aastate alguses Põllumajandusliidu ehitustalitusel välja töötatud maakoolimaja tüüp kavandi (projekt Arnold Väli) järgi valminud koolihoone. Sama tüüpi alusel valminud koolimajad on sageli detailides (mansardkatus või kelpkatus, aknakuju, laudis) erinevad. Koolihoovis on alati riskülikujulise plaaniga kuur-kõrvalhoone.</p> <p>1-korruselise ebavõrdsete haaradega U-kujulise põhiplaaniga hoone. Pikemas tiivas on klassiruumid, algselt olnud nn. liitklassid ehk teisaldatava vaheseinaga. Hoones olnud algselt nii õpetajate korterid ja internaat.</p>	<p>Hästi säilinud 1930. aastate alguse väikese maakoolimaja tüüpi näide.</p> <p>Hoone on üldiselt detailides hästi säilinud, va. puuduvad algsed välisüksed. Tehniline seisund on hea. Kooli enam hoones ei ole, praegune kasutus teadmata.</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Valgeranna, Audru vald, Pärnumaa</p>		<p>ENSV Ministrite Nõukogu puhkebaasi pansionaat.</p> <p>Raine Karp, 1980. aastad</p> <p>Raine Karbile omases monumentaalses laadis ning keeruka ruumistruktuuriga hoone. Hoone ees kaarjas sissesõidutsoon, merepoolne külg avatud klaasitud fassaadiga ning astmeliste terrassidega. Eksterjööris ja interjööris domineerib materjalina punane tellis, lisaks puhtad betoonpinnad ning dolomiidist detailid. Läbi mitme korruse avatud vestibüülitsooni struktureerivad korrustele viivad trepid ning näiliselt üksteisega põimuvad tasapinnad, mis võimaldavad põnevaid sisevaateid.</p>	<p>Ainulaadne hoonetüüp – nomenklatuuri puhkekodu. Suurepärane näide nõukogudeaegse ehituspoliitika vastuolulisest, so. tüüpest arhitektuuripraktikast radikaalselt erineva keskkonna ja ruumi loomine. Osa endisest Ministrite Nõukogu puhkekompleksist</p> <p>Hoone on kasutuses hotellina, alumisel korrusel restoran/söögisaal. Ehitis on väga hästi säilinud nii interjööris kui eksterjööris ning on aktiivses kasutuses.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Valgeranna, Audru vald, Pärnumaa</p>		<p>ENSV Ministrite Nõukogu puhkebaasi saun-puhkemaja.</p> <p>Meeli Truu, 1974-1977.</p> <p>Rannalähedases männimetsas kohati futuristlikult mõjuv puitlaudisega hoone. Maja on ääretult plastiline, iseloomulikud on ümardatud nurkadega mahud ning läbitõotatud detailikäsitus (vihmaveerennid ning – kogumisanumad). Samas laadis kõrval asuva kinohoonega. Sümmeetrilise plaaniga hoone, keskse osa moodustab laevalgustusega kaheksanurkne basseini saal, millega liituvad saunaruumid, baar ja puhkeruumid.</p>	<p>Ainulaadne hoonetüüp – nomenklatuuri puhkekodu. Suurepärane näide nõukogudeaegse ehituspoliitika vastuolulisest, so. tüüpest arhitektuuripraktikast radikaalselt erineva keskkonna ja ruumi loomine. Osa endisest Ministrite Nõukogu puhkekompleksist</p> <p>Hoone on kasutuses puhkekompleksi saunana ja sellisena hästi säilinud. Alles on rohkelt algseid interjööridetaile: baarilett, valgustid, härjaküpsetusahi.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Valgeranna, Audru vald, Pärnumaa</p>		<p>ENSV Ministrite Nõukogu puhkebaasi kino-mängude maja.</p> <p>Meeli Truu, 1975-1979.</p> <p>Rannalähedases männimetsas kohati futuristlikult mõjuv puitlaudisega hoone. Maja on ääretult plastiline, iseloomulikud on ümardatud nurkadega mahud ning läbitöötatud detailikäsitus (vihmaveerennid ning – kogumisanumad, ümardatud ning pehmed nurgad sissepääsu juures jne). Samas laadis kõrval asuva saunaga.</p> <p>Keskne osa on vestibüül koos terrassile viiva trepiga. Hoone on keeruka välise struktuuriga – katuseplatvormid, suletud hoov peasissepääsu ees.</p>	<p>Ainulaadne hoonetüüp – nomenklatuuri puhkekodu. Suurepärane näide nõukogudeaegse ehituspoliitika vastuolulisest, so. tüüpest arhitektuuripraktikast radikaalselt erineva keskkonna ja ruumi loomine.</p> <p>Osa endisest Ministrite Nõukogu puhkekompleksist</p> <p>Hoone on osa praegu hotelli ja puhkealana kasutatava ala osa, ent seisab tühjana ja kasutuseta. Tehniline seisukord on rahuldav ning hoone on üldiselt hästi säilinud (sh. interjöörid). Hoones on alles ka kunagine filminäitamise tehnika.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Libatse, Halinga vald, Pärnumaa</p>		<p>Libatse “Edasi” kolhoosi asula</p> <p>Pärnust 35 km kaugusel Tallinna mnt ääres paiknev endine kolhoosiasula. Kavandati 380 elanikule. Planeeringu peatelje moodustab maanteelt algav keskne tänav, paremal pool sellest on ühepereelamute tsoon, vasakul valdavalt 3-korruselised sektsioon elamud. Majadevaheline ruum ning kogu asula on läbi mõeldud kujunduse ja haljastusega. Kortereelamute vahel on kujundatud piirdega pesukuivatusaedikud. Elamute grupi lõpetab keskusehoone (minetanud esialgse välimuse). Elamugrupist läänes haljasriba taga paiknev ulatuslik tootmistsoon.</p>	<p>Silmapaistvaim kolhoosiasula Pärnu maakonnas – nii suuruse, planeerimiskontseptsiooni, mitmekesise hoonetüpoloogia ja haljastuse poolest.</p> <p>Asula on endiselt populaarne elamispaik, sh. noored pered. Elujõulisusele aitab kaasa Pärnu lähedus.</p> <p>Üksikuid kortereelamuid on hakatud kaasajastama, valdav osa siiski on säilitanud algse välimuse.</p>	<p>Moodustada MVA või MKA.</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Libatse, Halinga vald, Pärnumaa</p>		<p>Libatse “Edasi” kolhoosi asula (ühepereelamud)</p> <p>Pärnust 35 km kaugusel Tallinna mnt ääres paiknev endine kolhoosiasula. Kavandati 380 elanikule. Planeeringu peatelje moodustab maanteelt algav keskne tänav, paremal pool sellest on ühepereelamute tsoon, vasakul korterelamud.</p> <p>Peamised eramu tüübid on 1970. aastatel populaarne “Kullipesa” (Tõnu Kull, 1972) ning “Ella” (Ülevi Eljand, 1973; ülemisel pildil), lisaks sobitub nendega orgaaniliselt tänava lõpu 2-korruseline laia karniisiga elamu (alumisel pildil).</p>	<p>Silmapaistvaim kolhoosiasula Pärnu maakonnas – nii suuruse, planeerimiskontseptsiooni, mitmekesise hoonetüpoloogia ja haljastuse poolest.</p> <p>Eramutsoonis on kõige paremini säilinud “Ella” tüüpelamud, lisaks 2-korruseline individuaalprojekti järgi ehitatud elamu. Tänavateisel küljel paiknevaid “Kullipesa” elamuid on rohkem remonditud/ümber ehitatud.</p>	<p>MVA; “Ella” tüüpmajad ja 2-korruseline elamu RKM.</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Libatse, Halinga vald, Pärnumaa</p>		<p>Libatse kauplus</p> <p>Olga Bruns, 1977-78.</p> <p>Tallinn-Pärnu mnt ääres Libatse asulasse suunduva tee ääres. Valge ratsionaalne ehituslaad seotud regionalistlikku lähenemisega. Esifassaad on avatud olemusega, ülejäänud hooneosas domineerivad tummad valged seinapinnad. Esiletõusev detail on maakivist terrass hoone ees ning dekoratiivne kuusega muruplats.</p>	<p>Hästi säilinud näide 1970. aastate heatasemelisest kolhoosiarhitektuurist. Kauplusehoonete puhul rakendati 1970. aastatest alati sageli eriprojekte.</p> <p>Tehniline seisund on rahuldav, välisviimistlus on kulunud. Libatse asula serval ning Tallinn-Pärnu mnt äärse asukoha tõttu endiselt kasutusel poena.</p>	<p>RKM; luua ühtne Libatse MVA</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Libatse, Halinga vald, Pärnumaa</p>		<p>Libatse “Edasi” kolhoosi asula</p> <p>Pärnust 35 km kaugusel Tallinna mnt ääres paiknev endine kolhoosiasula.</p> <p>Elamugrupist läänes haljasriba taga paiknev ulatuslik tootmistsoon mitmete eritüübiliste hoonetega. Imposantseim on ait-kuivati (alumine pilt), arhitekt M. Kais, insener H. Põlluäär, 1975-1981. Ülipikka esifassaadi liigendab eriosade seinakonstruktsioon. Põhihoonekehandiga risti asetsev massiivne kaldseintega kuivatiplokk on monumentaalne ja pilkupüüdev.</p>	<p>Silmapaistvaim kolhoosiasula Pärnu maakonnas – nii suuruse, planeerimiskontseptsiooni, mitmekesise hoonetüpoloogia ja haljastuse poolest.</p> <p>Asula tootmistsoon on enamike hoonete osas väga hästi säilinud, miljööd loovad veel siin-seal hoonete juures seisvad kolhoosiaegne tehnika vm tehnoloogilised detailid. Keskkond meenutab kolhoosiaegset “vabaõhumuuseumit”.</p> <p>Suur osa hoonetest tundub küll (osaliselt) kasutuseta seisvat, päris mitmeid siiski kasutatakse erinevate tootvate tegevuste tarbeks.</p>	<p>Moodustada ühtne Libatse MVA või MKA.</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Maima küla, Halinga vald, Pärnumaa</p>		<p>Maima kauplus-söökla</p> <p>1960. aastate kauplus-söökla tüüpprojekt, ehitati laialdaselt terves Eestis. Madal, enduva kaupluseplokiga ning tagasiastuva sööklaosaga lihtne hoone.</p>	<p>Tüüpiline kauplusehoone 1960. aastatest. Säilinud ümberehitusteta, alles on ka algne reklaamsilt laial karniisil.</p> <p>Moodustab kolhoosiklubiga väikese ajastut iseloomustava ansambli.</p>	<p>Dokumenteeri da.</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Maima küla, Halinga vald, Pärnumaa</p>	 	<p>Maima kolhoosiklubi</p> <p>Nikolai Kusmin, tüüpprojekt nr 65.</p> <p>1960. aastatel väiksemates maa-asulates rakendatud tüüpprojekt. Hoone põhimahu moodustab saaliosa, mille ümber kaardub L-tähena vestibüülitsoon. Sissepääsu juures garderoob ja piletimüügikamber. Skandinaaviamõjulist asümmeetrilist fassaadi kujundavad betoonvarikatusega sissepääs, punaseks värvitud "lengidega" saaliaknad, lavatsooni ümaraknad ning seina sisse ehitatud reklaamkast. Saalis on võluvalt kohmakas aaltolik voltuv puitlagi.</p>	<p>Tüüpiline 1960. aastate alguses ehitatud skandinaavia arhitektuuri mõjuline kolhoosikeskus. Tüübi väga hästi säilinud näide.</p> <p>Hoone on säilinud praktiliselt kõikides algsetes detailides (saal, garderoob, ukсед-aknad, ukselingid jne), mahus ja planeeringus.</p> <p>Klubi seisab tühjana ning lahtiste ustega. Kõrval asuv 1960. aastatel ehitatud pood on samuti tühi ning üle tee paiknev kolhoosiaegne väike korterelamu. Ülejäänud hooned on eramajad.</p> <p>Hoonele on ilmselt väga raske leida toimivat ja ära majandavat funktsiooni.</p>	<p>Dokumenteeri da. Vääriks kaitse alla võtmist, ent pole tõenäoliselt elujõuline</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Pärnu mnt 7, Pärnu-Jaagupi alev, Halinga vald, Pärnumaa</p>		<p>Elamu</p> <p>19. sajandi lõpu/20. sajandi alguses alevi kesktänava äärde ehitatud 1-korruseline madal ülipikk korterelamu. Algsed sissepääsud paiknevad hoovi pool ning hoone otstes.</p>	<p>Pärnu-Jaagupi alevi kesktänava kõige erandlikum hoonetüüp. Lihtsa fassaadiga, ent harukordselt pikk hoonemaht.</p> <p>Elamu on endises kasutuses ning valdavalt algselt säilinud (keskosas soojustatakse ühte korterit ning vahetatakse aknaid).</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Kabli, Häädemeeste vald, Pärnumaa</p>		<p>Elamu</p> <p>Ca. 1880. aastad</p> <p>Reeder Mats Granti elamu paikneb 19. sajandi keskel laevaehitajate piirkonnaks muutunud Kabli külas, teest ca 50 m üles, hoone ees on avar muruplats. Uhkete klaasitud kaarakendega verandadega madal võimsa poolkelpkatusega elamu. Nii veranda kujunduses kui maja akende juures on kasutatud saelõikeornamenti.</p>	<p>Ajastu kohta erakordne ning maapiirkondades harvaesinevalt suur ning dekoratiivsete detailidega (verandad, puitpits) puitelamu. Lõuna-Eesti rannikukülades ainulaadne (võrreldav on reeder Marksoni elamu samas Kablis). Elamu on mahult ning detailidelt hästi säilinud.</p> <p>Elamu kuulub Granti järeltulijatele ning on kasutuses suvemajana. Aastaringselt kohal ei elata.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Kooli 10, Häädemeeste, Pärnumaa</p>		<p>Koolimaja</p> <p>Mart Port, Allan Murdmaa tüüpprojekt, 1960.</p> <p>Eksperimentaalse sisuga projekti, mida hiljem laiemasse kasutusse ei lülitatud. Põhikorpusel klassiruumid on nihkes kahel pool kesket puhkeala, mille keskel on korruseid ühendavad pikad ühemarsilised trepid. Hoonet iseloomustavad 1950. aastate lõpu skandinaaviamõjuline tumedate puitpindade, punase tellise ja silikaattellise kombineerimine, ning ajastule omane “kunstide süntees” klassiploki otsafassaadil</p>	<p>1960. aastate alguse eksperimentaalne koolihoone projekt, tähistab massiliste tüüpkoolihoonete eelset aega.</p> <p>Hoone algne arhitektuurne lahendus ja viimistlus on seni hästi loetav, kuigi vahetatud on kõik aknad ning uuendatud sisekujundust. Hoone lõunapoolsele küljele on mõne aasta eest lisatud massiivne uus spordihoone.</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Suurküla 7, Häädemeeste, Pärnumaa</p>		<p>Elamu</p> <p>20. sajandi alguse paiku ehitatud väike kompaktselt plaaniga ja viilkatusega alevielamu keskse klaasitud veranda-sissepääsuga.</p>	<p>Hästi säilinud näide tüüpilisest 20. sajandi alguse verandaga alevielamust.</p> <p>Hoone tehniline seisund on hea, algsed detailid on säilinud ning korrastatud (va. eterniidist katusekate).</p>	<p>Võtta arvele või RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
Pärnu mnt 13, Häädemeeste, Pärnumaa		<p>Vallamaja (hoone algne kasutus pole teada)</p> <p>1911</p> <p>Kenade proportsioonidega ristkülikukujulise põhiplaaniga viilkatusega hoone. Hoone asub madalal maakivivundamendil ning põhiaktsendiks on eenduv varikatusega portaal, mida raamistab balustrimotiiviga puitpiire.</p>	<p>Kohaliku tähtsusega hoone. Suhteliselt hästi säilinud detailidega.</p> <p>Majas paikneb vallavalitsus.</p>	Võtta arvele

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Jaagupi küla, Häädemeeste vald, Pärnumaa</p>		<p>Elamu</p> <p>Ilusate proportsioonidega suur 19. saj. lõpu/ 20. saj. alguse elamu koos kõrvalhoonetega. Hoone suuruse vihjab ka võimalikule algsele kasutusele koolhoonena (?). Pikliku põhiplaaniga maakivivundamendil hoone paikneb küla läbiva tee ääres, sümmeetrilist fassaadi rütmistavad klassitsistlikud aknad ning puitdekoor (hammasfriis ning astmeline karniis, nurgapilastrid)</p>	<p>Väga hästi säilinud näide jõukamast sajandivahetuse elamust.</p> <p>Hoone on kenasti korrastatud, sel on selgelt kohaidentiteeti määrav tähendus (koos endise algkoolihoone ning seltsimajaga).</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Jaagupi küla, Häädemeeste vald, Pärnumaa</p>		<p>Algkoolihoone</p> <p>Tsaariaegne pikk, madala massiivse poolkelpkatusega kaetud koolihoone.</p> <p>Lihtsat hoonekehandit ilmestavad klaasitud dekoreeritud klaasitud sissepääs, saelõikeornamendid akende ümber ning katuseräästa all.</p>	<p>Hoone on säilitanud algse kuju ning osad detailid (veranda, puitpits). Osaliselt on aknaid vahetatud, kitsas laudis ja eterniitkatvus ei ole samuti ehitusaegsed.</p> <p>Hoonel on Jaagupi küla ajaloolise keskuse määratlemisel oluline tähendus (koos tsaariaegse elamu ning seltsimajaga).</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Jaagupi küla, Häädemeeste vald, Pärnumaa</p>		<p>Seltsimaja</p> <p>Ilmselt tsaariaegne L-kujulise põhiplaaniga lihtne viilkatusega seltsihoone.</p> <p>Hetkel on hoone eraomanduses</p>	<p>Ajaloolist külakeskust tähistav seltsihoone, kohaliku identiteedi määrajana oluline koos naabruses paikneva elamu ning algkoolihoonega.</p> <p>Tehniline seisund on rahuldav ning hoonet ilmselt kasutatakse osaliselt elamuna. Hoonet on remonditud ja paistab elujõuline olevat.</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Lemme, Häädemeeste vald, Pärnumaa</p> <p>(Vanast Riia maanteest sisemaa pool)</p>		<p>Suvituskoooperatiiv Lemmes</p> <p>1970. aastad</p> <p>Vabalt männimetsas paiknev modernistliku arhitektuurikeelega suvilarajoon. Suvilakoooperatiiv rajati algselt Viljandi “bossidele”. Kolm põhilist hoonetüüpi: kahekorruselised osaliselt künka sisse asetatud ning ühekorruselised laiakarniisiga lamekatusega suvilad ja nn. telksuvilad. Kõiki maju iseloomustavad tumedaks peitsitud puidu ning valgete detailide (aknad, piirded) kontrast.</p>	<p>Suurepärane ning terviklikult säilinud näide nõukogudeaegsest “vabaplaneeringulisest” suvituskoooperatiivist. Kõik suvilad on väga hästi ja algselt säilinud, kohati kuni interjööridetailideni ja mööblini.</p> <p>Hea näide nõukogudeaegsest linnainimese suvituskultuurist ning moodsa keskkonna loomisest puhtasse männimetsa.</p>	<p>Dokumenteeri da, MVA.</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Majaka/Lemme, Häädemeeste vald, Pärnumaa</p> <p>(Vanast Riia maanteest mere pool)</p>		<p>Suvituskooperatiiv Majakal</p> <p>1970.-1980. aastad</p> <p>Vabalt männimetsas paiknev modernistliku arhitektuurikeelega suvilarajoon. 1980. aastatel lisandunud suvilad muutuvad mahult, struktuurilt ja detailidelt keerukamaks. Kooperatiivis on näha nii karniisiarhitektuuri kui postmodernistlikke vormide mõjutusi.</p> <p>(vt ka Suvituskooperatiiv Lemmes)</p>	<p>Suurepärane ning terviklikult säilinud näide nõukogudeaegsest männimetsas paiknevast mereäärsest suvituskooperatiivist. Kõik suvilad on väga hästi ja algselt säilinud, kohati kuni interjööridetailideni ja mööblini.</p> <p>Hea näide nõukogudeaegsest linnainimese suvituskultuurist ning moodsa keskkonna loomisest puhtasse männimetsa.</p>	<p>Dokumenteeri da, MVA.</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Massiaru küla, Häädemeeste vald, Pärnumaa</p>		<p>Massiaru algkool Märt Merivälja, 1938.</p> <p>Üks Pärnumaale 1930. aastatel ehitatud funktsionalistlikest maakoolimadest. 2-korruselise koolimaja on silikaatkivist, sissepääsu rõhutab vertikaalselt tumedaks krohvitud trepikojatsoon, kontrastseid art-deco'likke detaile on kasutatud ka saaliakende juures, räästaalust ääristab klassiploki silikaadist hammasfriisimotiiv.</p> <p>Kenade proportsioonidega, peenelt mõjuva hoone ees on kujundatud haljasala ning sissepääsuni juhataav puiestee. Lihtsalt kujundatud interjööris on funktsionalismile kõige iseloomulik detail kenasti kaarduv trepipiire.</p>	<p>Silmapaistev näide 1930. aastate teise poole moodsast maakoolimajast. Pärnumaale ehitatud funktsionalistlikest koolidest kõige paremini säilinud.</p> <p>Hoone on tehniliselt heas seisus ning säilinud on ehitusaegne ilme ning detailid, interjööris koridor, trepikoda, saal, klassiruumid.</p> <p>Maja on praegu veel kasutuses algkoolina, ent 2008. a. kevadel oli koolis ainult 2 õpilast. Tõenäoliselt ähvardab kooli sulgemine.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
Metsapoole küla, Häädemeeste vald, Pärnumaa		Metsapoole koolimaja 1930. aastate alguses Põllumajandusliidu ehitustalitusel välja töötatud maakoolimaja tüüpkavandi (projekt Arnold Väli) järgi valminud koolihoone. Sama tüübi alusel valminud koolimajad on sageli detailides (mansardkatus või kelpkatus, aknakuju, laudis) erinevad. Koolihoovis on alati riskülikujulise plaaniga kuur-kõrvalhoone. 1-korruselise mansardkatusega U-kujulise põhiplaaniga maakivivundamendil hoone. Suurte ruudukujuliste akendega. Klassiruumide tiivas on säilinud nn. liitklassid ehk teisaldatava vaheseinaga klassiruumid. Hoones olnud algselt nii õpetajate korterid ja internaat.	Hea 1930. aastate alguse väikese maakoolimaja tüübi näide. Mitmel juhul on samatüübilisi koolimaja nõukogude ajal või taasiseseisvumisperioodil juurdeehitustega laiendatud (Kernu, Võsu), Metsapoole koolimaja on säilinud algses mahus. Tehniline seisund on väga hea. Maja on mõned aastad tagasi renoveeritud – paigaldatud on sobiv uus laudis ning originaalide järgi valmistatud uued aknad. Tehtud siseremonti, säilinud on vana puittrepp, trepikoja laudis ning osaliselt detaile klassiruumides (liikuva vaheseina detailid, laudis) Hoone on kasutuses koolimajana ning seega elujõuline.	Võtta arvele

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Treimani, Häädemeeste vald, Pärnumaa</p>		<p>Treimani "Kaluri" kolhoosi klubihoone</p> <p>Harri Kingo, kolhoosikeskuse tüüpprojekt nr 66, 1959.</p> <p>1960. aastatel massiliselt rakendatud klubi, raamatukogu ja juhatuse ruume sisaldav kolhoosikeskuse tüüp. Skandinaavia arhitektuuri mõjutused jõudsid tüüpehitiste kaudu ka väiksematesse maapiirkodadesse, tüüpiline on madalakaldeline katus ja silikaatkivist fassaadi ilmestamine akende vahe juures oranži tellisega. Funktsionalismist on pärit akende lindiks ühendamine ning fassaadikompositsioonis saali suurtele akende kõrval väiksemad lavaruumi aknad.</p>	<p>Tüüpiline 1960. aastatel ehitatud skandinaavia arhitektuuri mõjuline kolhoosikeskus.</p> <p>Hoone eksterjäär ning saal on algselt säilinud, raamatukogu ning administratiivruumid on "euroremonditud".</p> <p>Hoone on aktiivses kasutuses (raamatukogu, üritused saalis, kunstinäitused).</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Urissaare küla, Häädemeeste vald, Pärnumaa</p>		<p>Apostliku Õigeusu kirik, 1924. (Ajalooliselt Laiksaare kirik).</p> <p>Ajaloolises külakeskuses paiknev väike kompaktne puukirik. Hoone aktsendi moodustab nelinurkne tornikehand ning kuuetahtuline väike sibulkupliga harjatorn. Fassaadi kujundavad poolkaaraknad ning ümaraknad.</p>	<p>Autentsel kujul säilinud lihtne ja hästi proportsioneeritud külakirik. Interjäär on samuti säilinud. Tehnilise seisund on hea.</p> <p>Kirik paikneb külakeskuses lehtpuusalus ning moodustab väärtusliku ja idüllilise koosluse naabruses asuva Pändi algkoolihoonega ning ca. 1920. aastatest pärit elamuga peatänava ääres.</p> <p>Kirik on kasutuses ning üsna hästi hooldatud, säilimine on tagatud. Kirikule viitab ka vaatamisväärse silt Häädemeeste-Tõitoja maanteelt.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Urissaare, Häädemeeste vald, Pärnumaa</p>		<p>Pändi algkool</p> <p>20. sajandi algus</p> <p>Pändi algkool tegutses aastatel 1918-1938 – aastani, mil naaberkülas avati suurem ning moodsam Massiaru algkool. Koolihoone on lihtne ristkülikujulise põhiplaaniga maakivivundamendil viilkatusega maja. Dekoratiivsust lisab ketina ümber hoone jooksev räästaalune ornament. Hoone kõrval asub Urissaare (Laiksaare) õigeusu kirik. Hoone on suures osas kasutuseta, poole hoone ulatuses tegutseb siin kasutatud riiete äri.</p>	<p>Eesti Vabariigi algusajal tegutsemist alustanud koolimaja. Hoone on suures osas säilinud ning tehniliselt rahuldavas seisundis. Moodustab naabruses tammesalus asuva Urissaare kirikuga kena eestiaegse külakeskuse. Oluline kohaliku identiteedi määrajana.</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Võidu küla, Häädemeeste vald, Pärnumaa</p>		<p>Võiduküla (Sooküla) uudisasunduse koolimaja</p> <p>Erika Nõva, 1930. aastate keskpaik</p> <p>Asub endises Erika Nõva planeerimiskava alusel valminud 1930. aastate uudisasunduses. Kenade maalähedaste proportsioonidega kõrge kelpkatusega kivihoone. Majas on algselt olnud nii klassiruumid kui korterid. Praegu seisab tühjalt ja suletud, eraomanduses.</p>	<p>Jälg 1930. aastate keskpaiga eluasemepoliitikast, mille kohaselt rajati kõrvalistesse maapiirkondadesse uudisasundusi, nende keskmeks oli sageli moodsat arhitektuurikeelt ja taluarhitektuuri traditsioone kombineerivad koolimajad.</p> <p>Võiduküla koolimaja maht ja eksterjöör on väga hästi säilinud, säilinud on ka algne kivikatus, ukсед-aknad jm. detailid. Interjöörü kohta puudub info.</p> <p>Koolihoone asub kõrvalises kohas metsa sees, ümbruses uudisasunduse taluhooned, millest enamuses elatakse, osad on tühjad. Hoone ainus võimalus algsel kujul säilimiseks oleks teadlik eraomanik, avalikku kasutust on paraku raske siin ette kujutada.</p>	<p>Dokumenteeri da, RKM.</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Võiduküla Häädemeeste vald, Pärnumaa</p>		<p>Võiduküla uudisasundus.</p> <p>Erika Nõva, 1930. aastad</p> <p>1930. aastate metsasele ning soisele alale riigi poolt rajatud uudismaa-asundus. Tüüpiliselt Põllutööministeeriumi asunduskomisjoni kavandatud taluehitistele on siin kasutatud nopsasüsteemis tsementkividega seinad) koosehitisi, mille viilud on püstlaudisega kaetud ning pööningukorrused mõeldud hilisemaks välja ehitamiseks. Asunduses on lisaks taludele ka käsitöölise ning sepa koht (pildil), mida kasutati hiljem ka kooli internaadina.</p>	<p>Hea näide vabariigiaegsest elamuehituspoliitikast, mille kohaselt rajati 1930. aastatel seni asustamata aladele riigi toel talukohti. Asundusküla paikneb kõrvalises metsalises kohas. Hajaasustuse tõttu (üksteisest metsade ning põldude abil eraldatud) visuaalselt ruumilist tervikut või miljööd asum ei moodusta. Suurem osa hoonetest on ümber ehitatud, osad on tühjad, paar hoonet on säilitanud algse ilme.</p> <p>Eelkõige kultuuriajaloolise ja ehitusajaloolise tähtsusega.</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Koonga, Pärnumaa</p>		<p>Koonga kauplus 20. sajandi algus, osaliselt ca 1930. aastad</p> <p>Asulakeskuses paiknev piklik hoone, osaliselt kahe-korruseline. Ilmselt olnud kunagi majandusühisuse kauplusena kasutusel.</p>	<p>Külakeskuses oluline ajastut ning kohta loov ehitis. Moodustab kõrvalasuva Koonga meiereiga kena kompleksi.</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
Koonga, Pärnumaa	 	<p>Koonga meierei 1930. aastad</p> <p>Funktsionalistlik, elavalt liigendatud mahtudega suur meierei. Hoone ees on traditsiooniline teenindusplatvorm, selle kohal teise korrusel kahe eenduva risaliidi vahel reelingpiirdega rõdu. Piimatöötlemise ruum on steriilse valge seinaplaadistusega. Hoone taga on telliskivikorsten.</p>	<p>Silmapaistev funktsionalistlik meierei. Seni vähe kaitstud, ent Eesti maapiirkondadele omane hoonetüüp. Hoone maht ja detailid on algsed, harukordne on meierei originaalse sisustuse osaline säilimine.</p> <p>Hoone asetseb Koonga keskuses silmapaistval kohal.</p> <p>Tehniline seisukord on osaliselt halb ja osaliselt rahuldav. Kehvem on olukord hoone tagumisel küljel, kus seda on osaliselt lõhutud.</p> <p>Meierei seisab praegu tühjal ning on eraomanduses. Elujõulisust on raske ennustada – hoone on üsna suur, samas toimib Koonga ümberkaudsete külade keskusena.</p>	RKM; dokumenteerida

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
Lavassaare, Pärnumaa		<p>Lavassaare turbatööstuse ametnike elamud 1920.-1930. aastad</p> <p>Kolmest ühesugusest elamust koosnev hoonegrupp. Elamud on kõrgel paekivisoklil, traditsionalistliku käsitlusega (väikeseruudulised aknad, otsaviilud ja teise korruse vintskapid on viimistletud püstlaudisega).</p>	<p>Hästi säilinud vabariigiaegne tööstusasula elamukompleks, hoonetüübi hea näide.</p> <p>Hooned asuvad küll kõrvalises kohas, ent kohe kõrval paikneb Lavassaare muuseumraudtee, mis on üks piirkonna turismisihtkohti. Majades elatakse, teostatud on väiksemaid ümberehitusi (uus vintskap ühel hoonel ning mõned aknavahetused).</p>	RKM

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
Lavassaare, Pärnumaa		<p>Lavassaare asula 1950.-1970. aastad</p> <p>1,5 km kaugusel sõjaeelsest rajatud turbatööstuse asulast eemal paiknev nõukogudeaegne vabaplaneeringuline elamuala. Hoonestatud peamiselt 1960. aastate maapiirkondadesse kavandatud tüüpelamutega, asula servas tüüpilised kõrge viilkatusega sõjajärgsed eramud.</p>	<p>Tervikliku planeeringuga nõukogudeaegne maa-asula koos haljastusega (puiesteed, majadevahelised rohealad).</p>	<p>Moodustada MVA</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Põlendmaa, Paikuse vald, Pärnumaa</p>		<p>Põlendmaa koolimaja</p> <p>Joonas Kinnunen 1937-39</p> <p>L-kujulise põhiplaaniga 2-korruseline kelpkatusega koolimaja. Majal on püstlaudis, sissepääsu tuulekojal ümaraknad. Koolimaja kompleksi juurde kuulub kuur-kõrvalhoone. Hoone asub küla keskel. Tüübilt on hoone sarnane 1930. aastate alguses ehitatud kahe täiskorrusega, selge mahu ning L-kujulise põhiplaaniga kelpkatusega puidust koolihoonetega.</p>	<p>Hea näide Pärnumaal harva esinevast kahe täiskorrusega 1930. aastate tüüpest puust koolimajast. Hoone seisund on rahuldav või halb: laudist pole aastaid värvitud (või on jäänud algselt värvimata), vajad tõenäoliselt suures osas väljavahetamist. Ka muus osas pole hoonet pikemat aega hooldatud. Maht ja detailid suures osas algsed.</p> <p>Koolihoone moodustaks restaureerituna kena külakeskuse, st oluline kohaliku identiteedi määraja. Asub aga väikses külas, suurematest autoteedest eemal – pole tõenäoliselt kuigi elujõuline.</p>	<p>Dokumenteeri da, võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Eha 20, Kilingi- Nõmme, Pärnumaa</p>		<p>Elamu 1930. aastad 1930. aastate teisel poolel Pärnu rannarajooni (Seedri, Papli ja Kaarli tänava hoonestus) eeskujul n.ö „kikkis” katustega puidust eramud, mida tollane linnaarhitekt Olev Siinmaa nimetatud piirkondades nõudis.</p>	<p>Hästisäilinud näited 1930. aastate teise poole eramuarhitektuuri ühest populaarsest tüüplahendusest. Kilingi-Nõmme kontekstis silmapaistvad eramuarhitektuuri näited.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Järve 3, Kilingi- Nõmme, Pärnumaa</p>		<p>Elamu 19. sajandi lõpp. Linna vanimaid lihtrahva elamuid. Lihne 1-korruseline viilkatusega hoone, tänavapoolses fassaadil 2 akent, sissepääs aia poolt.</p>	<p>Hoone on säilinud ajastutruuna nii üldilmelt kui detailides. 19. sajandi aleviarhitektuuri hästi säilinud näitega, mis esindab Kilingi-Nõmmel hiljem laialdast kasutust leidnud hoonetüübi varaseimat ilmingut.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Järve 20, Kilingi- Nõmme, Pärnumaa</p>		<p>Elamu 1930. aastad 1930. aastate teisel poolel Pärnu rannarajooni (Seedri, Papli ja Kaarli tänava hoonestus) eeskujul n.ö „kikkis” katustega puidust eramud, mida tollane linnaarhitekt Olev Siinmaa nimetatud piirkondades nõudis.</p>	<p>Hästisäilinud näited 1930. aastate teise poole eramuarhitektuuri ühest populaarsest tüüplahendusest. Kilingi-Nõmme kontekstis silmapaistvad eramuarhitektuuri näited.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Pärnu 22, Kilingi- Nõmme, Pärnumaa</p>		<p>Elamu Ins. Kontantin Meyer 1940. Kilingi-Nõmme kontekstis silmapaistvalt erandlik villa, mis rakendab funktsionalismi tüüpvõtteid: asümmeetriline mahtude organiseerimine ning fassaadikompositsiooni, ümar söögitoamaht, millel aknad vahepostidega lindiks seotud, hele seinapind.</p>	<p>Väikelinna konteksti omal ajal moodsat esteetikat tutvustanud maja. Laiemas kontekstis üsna tagasihoidlik tase. Oluline kohaliku identiteedi seisukohast.</p> <p>Elamule on paigaldatud sobimatud tumeda raamiga plastaknad ning ehitatud juurde puitterrass. Üldine seisukord hea.</p>	<p>Võtte arvele või RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Pärnu 62, Kilingi- Nõmme, Pärnumaa</p>		<p>Elamu 20. sajandi algus, ca 1910. Erandlik 2-korruseline ühepoolse kaldkatusega hoone. Pultkatused on reeglina majandushoonete pärusmaa olnud, elamutel on neid alati vähe kasutatud ja neidki on tänaseks kogu vabariigi peale vaid üksikuid säilinud.</p>	<p>Erandlik vernakulaarse puitarhitektuuri näide, linna ehituspärandi hulgas silmatorkav hoone. Eksterjöörilt hästi säilinud, interjöörid nõukogude ajal ümber ehitatud.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Pärnu 136, Kilingi- Nõmme, Pärnumaa</p>		<p>Elamu 1920. aastad</p> <p>Tõngi talu elumaja. Kuigi n.ö taluna märgitud oli siin oletatavasti ettevõtlik peremees, kes rajas mitmeid väiketööstusi. Hoone ise on hea näide n.ö maakodanluse eluasemest koos kõrvalhoonete, tööstusehitiste ja tööliste elumajadega.</p> <p>Ärklukorrusega pikliku põhiplaaniga suurem tellishoone, nurgad ning aknapiirded kontrastselt heledad.</p>	<p>Hästi säilinud näide maatöösturi eluasemest koos abihoonete, tööstushoonete ja tööliste elamutega. Hea näide vernakulaarsest tellisarhitektuurist.</p> <p>Hoone on hästi säilinud, s.h välisuks ja aknad. Teisel pool teed paiknevad hooned viitavad võimalusele, et seal olid korterid tööliste tarbeks.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Tali, Saarde vald, Pärnumaa</p>		<p>Tali seltsimaja</p> <p>1920. aastate lõpp – 1930. aastate algus</p> <p>Elavalt liigendatud poolkelpkatusega hoone; keskne osa on kahekorruseline ning haritorniga. L-kujulise põhiplaaniga: massiivse katusega saaliosa paikneb eraldi tiivana hoone taga. (Tüübilt võrreldav mõneti uhkema Kadrina rahvamajaga, U. Tuberg, 1930.).</p> <p>Hoones tegutseb rahvamaja.</p>	<p>Pärnumaa väikeasulate üks suuremaid ning uhkemaid rahvamaju.</p> <p>Seisund on hea. Majas on siiski vahetatud kõik algsed aknad plastakende vastu, samuti on sees teostatud kaasaegset remonti. Asetseb üsna kaootilise ilmega aleviku südames – kõrval paiknevad 20. sajandi alguse väikeelamud, tühjaks jäänud tüüpsed kolhoosielamud ning kolhoosiaegne kauplus, postkontor jne.</p> <p>Oluline kohaliku identiteedi määraja.</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Tihemetsa, Saarde vald, Pärnumaa</p>		<p>Tihemetsa sovhoosi kaubanduskeskus</p> <p>Ado Eigi, konstruktor Tiit Masso, 1971-1976</p> <p>Kahest eraldi hoonest koosnev monumentaalne punasest tellisest kompleks. Ehitatud orgaanilise arhitektuuri vaimus. Väike kompaktne kauplus teenustöökodadega on eespool, terrasside ja treppide kaudu pargiga seotud söökla tagapool. Söökla on elava liigendusega. Eenduvad sissepääs ja võõrastetoa plokk, söögisaal ümbritseb ülavalgusega talveaeda. Kahe hoone vahel on söökla sissepääsu ees on plats, kus kompleksi püstaktsendina kõrgub kellatorni meenutav ventilatsioonikorsten, mis õhustab keldris asuvaid laoruume.</p>	<p>Silmapaistev näide 1970. aastate alguse kolhoosiarhitektuuris praktiseeritud vormimängudest, mida iseloomustasid suletud mahtude abil hoone elav liigendamine ning masinmajade esteetika.</p> <p>Hoone on kasutusel kauplusena, ent söökla tundub olevat suletud. Säilinud interjööri kohta puudub info. Tehnilise seisund on rahuldav. Ilmselt on probleem tervele hoonele kasutuse leidmisega.</p>	<p>Võtta arvele.</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Nurme küla, Sauga vald, Pärnumaa</p>		<p>Sauga algkool</p> <p>Märt Merivälja, 1938.</p> <p>Üks Pärnumaale 1930. aastatel ehitatud funktsionalistlikest maakoolimadest. Maanteele avatud 2-korruselise koolimaja fassaadi iseloomustab tumedaks krohvitud vahepostide abil lindiks ühendatud klassiaknad. Lühemas tiivas asub saal võimla, hoovifassaad elavalt liigendatud.</p> <p>Algselt oli põhikorrusel ka 3-toaline korter, II korrusel internaat ja kaks 2-toalist korterit.</p>	<p>Hea näide 1930. aastate teise poole moodsast maakoolimajast.</p> <p>Hoone on tehniliselt heas seisus ning säilinud on ehitusaegne üldilme ja mahud. Algsed aknaraamid on välja vahetatud, interjööris domineerib “euroremont”.</p> <p>Kasutusel koolimajana.</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Surju, Pärnumaa</p>		<p>Surju kauplus-söökla</p> <p>Tiit Kaljundi, 1983-1986.</p> <p>Postmodernistlik kauplusehoone asetseb nurgakrundil teederistil. Kaupluse ja sööklaplokk liituvad täisnurga all ja on võrdsete mahtudega. Sissepääsud paiknevad nurgapoolse varikatuse all, mis koos reklaamtorniga on hoone arhitektuurseks aktsendiks. Osaliselt 2-korruselise eluplokki ilmestavad puitpergolad ja varikatused. Hoone on puhasvuuktelistest ja värvitud valgeks. Kaldkatuste osad, reklaamtorn ning ukse-aknad tumepunased.</p>	<p>Surju kauplus on ilmekas ning väga hästi säilinud näide, kuidas postmodernismi ajaloolistele eeskujudele vihjav mängulisus väljendus 1980. aastatel sageli kõige ilmekamalt maapiirkodadesse ehitatud väikehoonetes, sobitades samas sujuvalt olemasolevasse ajaloolisesse keskkonda.</p> <p>Hoone on säilitanud algse ilme ja detailid, va. reklaamgraafika. Siin tegutseb endiselt kauplus ning sööklaosa on kasutuses rahvamajana.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Jaamaküla, Surju vald, Pärnumaa</p>		<p>Endine raudteelaste ja metsatööliste elamu.</p> <p>Rajati tõenäoliselt 19. sajandi lõpuaastail Pärnu-Valga raudteeliini rajamisega.</p> <p>Küla on väga kompaktne, kohati 20. sajandi alguse linna-äärseid töölisasulaid meenutava struktuuri ning miljööga. Varasem hoonekivistus (massiivsed 1-korruselised kõrge viilkatusega elamud) on ilmselt 20. sajandi algusest; lisaks vabariigiaegsed ning nõukogude aja algusperioodi 2-korruselised barakid. Küla ääres väikestel kruntidel madalad ühekorruselised puidust ühepereelamud.</p>	<p>Maapiirkonnas harvaesineva linliku tihedusega ja ühtse struktuuriga 20. sajandi alguse asum.</p> <p>Küla asub üsnagi kõrvalises kohas ning seda on näha ka hoonete suhteliselt trüstitust seisundist. Siiski on näha, et viimastel aastatel on hakatud kõpitsema väiksemaid pereelamud, nn. töölisbarakkidel on ilmselt kehvemad tulevikuväljavaated.</p>	<p>MVA</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Tööstuse tn, Tootsi, Tootsi vald, Pärnumaa</p>		<p>Tootsi turbakombinaat</p> <p>Dmitri Tõnisberg, 1938.</p> <p>1937.a. asutati a/s “Eesti Turbatööstused”. Tootsi ehitatud vabrik on 5-korruseline, I korruse seinad on paest ning ülejäänud hoone kõrgus on silikaatkivist., vahelaed raudbetoonist. Fassaadid on lihtsa kujundusega, tihedate püstakende ridadega. Funktsionalismi mõjudele viitavad vasakpoolse trepikoja ümaraknad ning esimese korruse tasandil fassaadist eenduv lintakendega ümara nurgalahendusega maht. Torniosa on ehitatud 1959 ning järgib algset arhitektuuri, 1965 ehitatud juurde katlamaja.</p>	<p>Silmapaistev ning hästi säilinud näide EW-aegsest funktsionalismimõjulisest tööstusehitisest.</p> <p>Hoone on väliselt algselt säilinud, nõukogudeaegsed juurdeehitused moodustavad algse tehasega orgaanilise terviku.</p> <p>Hoone on algses kasutuses ning toimib ruumiliselt turbatööstusasula keskmena.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Tootsi, Tootsi vald, Pärnumaa</p>		<p>Tootsi turbakombinaadi asula</p> <p>Dmitri Tõnisberg, 1938 – 1970. aastad</p> <p>1938. aastal ehitatud kombinaadi juurde rajatud asula, mida nõukogude ajal laiendati ning täiendati erinevate tüüphoonetega. EW-aegse asula hoonetele ning elamutele lisaks on asulas nõukogudeaegsed eritüübilised korterelamud, stalinistlik koolimaja ning asula äärealal ühepereelamud. Valdav osa hoonetest on silikaattelistest (ka nõukogudeaegsed). Vabariigi aegse asulaosa krunte ümbritseb ühtse kujundusega dekoratiivne torupiire. Asulas on oluline kaal rohkel haljastusel. Asulasse viiva tee ääres on kombinaadi tööliste aianduskrundid.</p>	<p>Silmapaistev ning hästi säilinud näide 20. sajandi keskpaiga töölisasulast. Nõukogudeaegne hoonestus ning planeering sobitub 1930. aastate algse kihistusega. Asulal on terviklik miljöö (hoonestuslaad, haljastus, piirded). Iseloomuliku ning eraldi miljööga on tööliste aianduskrundid Tootsi tee ääres.</p>	<p>MVA</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Kesk 1, Tootsi, Tootsi vald, Pärnumaa</p>		<p>Tootsi turbakombinaadi direktori elamu</p> <p>Dmitri Tõnisberg, 1939.</p> <p>Kahekorruseline silikaatkivist funktsionalistlik elamu, ehitatud tõenäoliselt kombinaadi direktorile. Hoones on mitu korterit, iseloomulik on keskne trepikoda peafassaadil ning nurgaaknad, hoone tagumine külk on asümmeetrilisema lahendusega: aktsendiks esimese korruse suurte akendega veranda-sissepääs. Elamu paikneb suurel haljastatud krundil, mis on piiratud asumile iseloomuliku madala torupiirdega.</p>	<p>Silmapaistev ning hästi säilinud näide EW-aegsest töölisasulast ning spetsiifilisest elamutüübist-</p> <p>Hoones on korterid.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Kesk 3, Tootsi, Tootsi vald, Pärnumaa</p>		<p>Tootsi turbakombinaadi meistrite elamu</p> <p>Dmitri Tõnisberg, 1939.</p> <p>Kahekorruseline silikaatkivist funktsionalistlik elamu, ehitatud kombinaadi meistritele. Majas on 2- toalised korterid, fassaad on sümmeetriline keskse trepikojaga. Elamu paikneb haljastatud krundil, mis on ümbritsetud asulale tüüpilise madala dekoratiivse torupiirdega.</p>	<p>Silmapaistev ning hästi säilinud näide EW-aegsest töölisasulast ning spetsiifilisest elamutüübist.</p> <p>Hoones on korterid.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Kesk 4,6; Tootsi, Tootsi vald, Pärnumaa</p>		<p>Tootsi turbakombinaadi töölise elamud</p> <p>Dmitri Tõnisberg, 1939.</p> <p>Kahekorruseline silikaatkivist funktsionalistlike motiividega elamud, ehitatud kombinaadi tööliste. Majas on 1-toalised korterid, fassaadilahendus on sümmeetriline keskse trepikojaga. Elamutel on kõrge kaldkatus, funktsionalismi tüüpkujuandina on kasutatud nurgaaknaid. Esimene hoone on üleni silikaattellistest, teisel on otsafassaadi viiluväljad laudisega viimistletud. Kolmas samatüübiline elamu on katusekorruse osas ümber ehitatud.</p>	<p>Silmapaistev ning hästi säilinud näide EW-aegsest töölisasulast ning spetsiifilisest elamutüübist.</p> <p>Hoonetes on korterid.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Tootsi, Tootsi vald, Pärnumaa</p>		<p>Tootsi raudteejaam ja kõrvalhooned</p> <p>Leon Johanson, 1927.</p> <p>Leon Johansoni tüüpkavand, mida kasutati ka teistes Lelle-Papiniidu raudteeliini jaamades. Traditsionalistliku arhitektuuriga ning heimati mõjutustega jaamahoone, mille juurde kuulub majandushoone ning välikäimla. Jaamahoones on ootesaal ning jaamaülema korter ning tööruumid.</p> <p>Hoone on säilinud algses kasutuses.</p>	<p>Hästi säilinud tüüpne jaamahoone. Ainud Johansoni jaamakompleksidest Pärnumaal, mis on algses kasutuses.</p> <p>Kogu hoonekompleks on peaaegu detailideni säilinud (va. peahoone uus kiviimitatsiooniga plekk-katus ning nõukogudeaegne välisuks). Ka ootesaali interjäär on algne, toolid pisut hilisemast ajast.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
Tori, Pärnumaa		<p>Elamu</p> <p>1920.-30. aastate paiku ehitatud kortermaja. Tänavanurgal paiknev ehitis on silmatorkav nurka rõhutava sakilise äärega matsakale postile toetuva suure rõdu ning kohmaka “nurgatorni” tõttu.</p>	<p>Inseneriarhitektuuri esindav alevimaja. Alevi kontekstis silmatorkav hoone.</p> <p>Elamu seisukord on halb/rahuldav, hoone on müügis. Uue omaniku puhul ehitatakse tõenäoliselt ümber.</p>	<p>Dokumenteeri da, võtta arvele.</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Kastna, Tõstamaa vald, Pärnumaa</p>	 	<p>Kastna Püha Arseniuse apostliku õigeusu kirik Ehitatud 1904.</p> <p>Kastna kirik on lähiümbruse kirikutega võrreldes ehitatud kõige hiljem. Hoone sissepääsu kohal on telkkiiver ja seda lõpetava väikese sibulkupliga kellatorn. Pühakojade müüristiku põhiosa on ehitatud maakivist, nurgaliseenid, karniisid ja kahe horisontaalse vööna kulgev jõuline siksakfriis on kollasest Tõstamaa tellisest. Akna-ukseavaused on ümarkaarsed ja samuti kollasest tellisest raamistuses. Kogudus tegutses 1986. aastani. Likvideerimise järel viidi kiriku varad Vasknarva. Praegu on kirik tühi.</p>	<p>Levinud maakivist sajandivahetuse õigeusu kirikute erandlikum näide. Erakordsust lisab kohaliku ehitusmaterjali (Tõstamaa kollane tellis) kasutamine.</p> <p>Hoone tüübi erandlik näide, eksterjäär hästi säilinud, vald hoolitseb kiriku hädapäraste hooldustööde eest ja takistab edasist lagunemist.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Kastna, Tõstamaa vald, Pärnumaa</p>		<p>Kastna meierei</p> <p>Ca. 1920. aastad.</p> <p>Lihne meiereihoone, tüüpiliselt asetseb hoone ees nn. teenindusplatvorm. Esimene korrus on kivist, seinapinda ilmestavad laiad kontrastsed krohviraamistused akende ümber. Teine korrus on puust.</p>	<p>Tüüpiline meiereihoone 20. sajandi I poolest.</p> <p>Kohaliku tähtsusega.</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Tõstamaa keskus, Tõstamaa, Pärnumaa</p>		<p>Pärnu Majanduse Ühisuse kauplusehoone kõrvalhoonega</p> <p>1927</p> <p>Tõstamaa keskuses paiknev kohalikust kollasest tellisest 2-korruseline hoone: esimesel korrusel kaupluseruumid, teisel korterid, hoovis samas laadis majandushoone. Heimatstiili mõjutustega murdkelpkatusega hoonet iseloomustab sümmeetriline kompositsioon: 2-korruseline keskne osa ning 1-korruselid “tiivad”. Kaupluseruumidel ümarkaaraknad.</p>	<p>Silmapaistev ning hästi säilinud näide EW-aegsest alevi ärihoonest. Ehitis on oluline nii alevi identiteedi määrajana, ent on laiemas kontekstis omanäoline nii kollase Tõstamaa tellise kui detaililahenduse poolest. Esindab väljapeetud inseneriarhitektuuri.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Sadama tee 2, Tõstamaa, Pärnumaa</p>		<p>Tõstamaa vallamaja</p> <p>1889, 20. sajandi algus.</p> <p>Esinduslik kõrge katusega hoone Tõstamaa südames. Hoone fassaadis on kombineeritud raudkivi, heledad krohvipinnad ning laudis viiluväljadel.</p>	<p>Ilmekas näide 19/20. sajandi esinduslikust alevihoonest. Esindab kohalikku ehitustraditsiooni (nt. Seliste kihelkonnakool). Tõenäoliselt on valged tellistest nurgaketid olnud algselt puhastest punastest tellistest.</p> <p>Hoonet on ilmselt 1920.-1930. aastatel ümber ehitatud (lisatud kõrge katus ning korterid teisele korrusele).</p> <p>Kohaliku tähtsusega.</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Seliste küla, Tõstamaa vald, Pärnumaa</p>		<p>Seliste küla</p> <p>19. sajandi II pool, 20. saj. algus.</p> <p>Küla ruumilist miljööd määravad ainulaadselt hästi esindatud 19. sajandi/20. sajandi algusaastate silmapaistvad hooned: erandlik eklektilise ilmega õigeusu kirik (1861), madal, klassitsistlikult askeetlik kirikumõisahoon (19. sajandi II pool), raudkividest ehitatud ning tellistest nurgakettide ja aknaraamistustega õigeusu kihelkonnakool (1884-1885), raudkividest masinaühistu hoone (ca 19. saj/20. saj. vahetus), ning lihtsa vormiga puust Seliste rahvamaja (ca.19. saj/ 20. saj. vahetus). Kirikumõis ning õigeusu kirik asuvad tõusvas maastikureljeefis.</p>	<p>Seliste küla keskus on nii ruumiliselt kui arhitektuurselt Pärnumaa väikeasulate seas ainulaadne. Silmapaistev ning hästi säilinud näide 19. sajandi külakeskusest ning eritüübilistest hoonetest.</p> <p>Küla tundub olevat üsnagi elujõuline ning kogukond aktiivne, tõenäoliselt on paiga arengule kaasa aidanud ka vallavalitsuse tugi. Kirikut taastatakse (algne ikonostaas ning interjäär pole säilinud, ikonostaas on toodud ühest Peipsi äärses kirikust); koolimajas tegutseb käsitöötuba, kirikumõisas muuseumituba. Kirik, kirikumõis ja koolimaja on ka eraldiseisvalt silmapaistvad hooned, rahvamaja ning masinaühistu kohaliku tähtsusega.</p>	<p>Moodustada külakeskuse MKA.</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Paatsalu, Varbla vald, Pärnumaa</p>		<p>“Polümeeri” puhkebaas Paatsalus.</p> <p>Toomas Rein, EKE Projekt 1976-1979, sisearhitekt Juta Lember.</p> <p>Asub kaugele lahte ulatuval poolsaarel. Vormikas postmodernistlik puitehitis, inspireeritud laevakujust – keskne trepisõlm, sellest kahel pool koridorid tubadega, massiivne korsten valguslatern. I korrusel magamistoad, kaarjal ülavalgustusega puhkeruum, paadikuur ja bassein, mida algselt piiras supergraafikaga (“Polümeer”) kaarjate avadega puitsein-membraan - sellega kaitsti merepoolseid terasse tuulte eest.</p>	<p>Nõukogudeaegse spetsiifilise hoonetüübi – asutuse puhkekodu – silmapaistev näide.</p> <p>Suurepärane näide ka Toomas Reinu julgest vormimängust- ja tajust.</p> <p>Hoone on säilitanud ära tuntavalt algse välimuse ning on hetkel samuti kasutuses (avatud) puhkemajana. Merepoolse küljelt on ilmselt soovist avada merevaateid eemaldatud algne hoone firmamärk – puidust piirdesein “Polümeeri” kirjaga.</p>	<p>RKM või võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Matsi küla, Varbla vald, Pärnumaa</p>		<p>Pärtselja pioneerilaager</p> <p>Ell Väärtnõu, EKE Projekt 1967-76, sisekujundajad Helle Gans, Maile Grünberg, Aet Maasik, Kompleksi kuuluvad magala, söökla-klubi, haldushoone ja personalielamu. Põhiliselt madalakaldelise viilkatusega 1-korruselised puitsõrestikust hoonekehandid. Terrasside ja tumeda puitpinnaga kontrast valgete aknaraamide ja uste ja rõdupiiretega. Magalaid 2 tüüpi - kahekorruselised liigendatud ja rõdudega, 1-korruselised katusekandega ja omavahel liidetud ühise katusega. Klubi-sööklal rohke klaassein, interjööris rõhk katmata raamkonstruktsioonil.</p>	<p>Nõukogudeaegse spetsiifilise hoonetüübi – pioneerilaager – silmapaistev ja hästi säilinud näide. Orgaanilise, loodust arvestava modernismi hea näide</p> <p>Kõik endisaegsed hooned on hästi säilinud, kohati ka sisustuse poolest. Söökla alles ka spetsiaalselt kujundatud pikad söögilauad istmetega.</p> <p>Suvel endiselt kasutusel puhkelaagrina. Plaanitakse renoveerimist ning mööbli välja vahetamist – võib olla ohustav märk.</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Kulli küla, Varbla vald, Pärnumaa</p>		<p>Saulepi algkool</p> <p>1930. aastate alguses Põllumajandusliidu ehitustalitusel välja töötatud maakoolimaja tüüp kavandi (projekt Arnold Väli) järgi valminud koolihoone. Sama tüüpi alusel valminud koolimajad on sageli detailides (mansardkatus või kelpkatus, aknakuju, laudis) erinevad. Koolihoovis on alati riskülikujulise plaaniga kuur-kõrvalhoone. 1-korruselise U-kujulise põhiplaaniga hoone. Pikemas tiivas on klassiruumid, algselt olnud nn. liitklassid ehk teisaldatava vaheseinaga. Hoones olnud algselt nii õpetajate korterid ja internaat. Praegu kasutuses rahvamajana.</p>	<p>Kõige rohkem algsel kujul Pärnumaa samatüübilistest koolimajadest säilinud. Hea 1930. aastate alguse väikese maakoolimaja tüübi näide.</p> <p>Mitmel juhul on samatüübilisi koolimaja nõukogude ajal või taasiseseisvumisperioodil juurdeehitustega laiendatud (Kernu, Võsu)</p> <p>Hoone on detailides väga hästi säilinud. Tehniline seisund on hea.</p> <p>Rahvamaja funktsioon tagab hoone edasise säilimise</p>	<p>RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Pärnu-Paide mnt 2, Vändra, Pärnumaa</p>		<p>Vändra kolhoosi keskusehoone Maie Penjam 1971-75. Tüüpprojekt nr 264-12-37.</p> <p>Tüüpiline 1970. aastate kolhoosikeskus (sama näiteks Arukülas Harjumaal), koosneb kahest liituvast eriilmelisest plokist. Kõrge lavakarbiga astmeliselt tõusvale saaliosale vastandub rahulik ja liigendamata kontorite plokk. Peasissepääsuga külgnevat kaht osa ühendavat ruumisüsteemi on võimalik vastavalt vajadusel lükandseintega kohandada.</p>	<p>Hästi säilinud tüüpne 1970. aastate modernistlik kolhoosikeskus. Ajastu printsiipidele vastab ka hoonesise haljasala kujundus.</p> <p>Säilinud on ka interjäär + osaliselt mööbel, lükandsein).</p> <p>Hoones paikneb alevivalitsus.</p>	<p>Võtta arvele või RKM</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Kooli 13, Vändra, Pärnumaa</p>		<p>Vändra koolimaja</p> <p>Ins. Karl Jürgenson, 1911-13.</p> <p>Ehitatud Vändra Rahva Hariduse Seltsi algatusel tütarlaste kooli jaoks, alguses kasutati seltside jaoks, koolina aastast 1922. 2-korruselise kivihoone U-kujulise põhiplaaniga- Esinduslik peafassaad koosneb tõmpide viiludega külgrisaliitidest ning keskset sissepääsu tsooni rõhutab maakividest ümardatud nurkadega eend, mille keskel on lai teravkaarne portaal. II korruse aknad olid algselt 8-nurksed (originaalid on veel säilinud II korruse saali tagaseinas). Mõisahoonet meenutavale koolile ehitati 1970. aastatel kaasaegne kooliehitis.</p>	<p>Ebatüüpiline ning harukordne (nii arhitektuurilt kui suuruselt) näide tsaariaegsest maakoolimajast.</p> <p>Hoones on erinevatel aegadel tehtud erinevaid ümberehitud, ent üldjoontes on säilitanud algsele lähedase ilme. Terviklikkust rikub pigem nõukogudeaegne juurdeehitatud koolimaja.</p> <p>Interjööridetailide säilivuse kohta infot ei õnnestunud saada.</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Jaama 2, 4, Vändra, Pärnumaa</p>		<p>Vana-Vändra raudteejaam ning elamu</p> <p>Leon Johanson, 1928.</p> <p>Leon Johanson'i tüüpkavand, mida kasutati Pärnumaal nii Lelle-Papiniidu kui Vändra-Vilivere raudteeliini jaamades. Vana-Vändra jaam on võrreldav teiste suuremate samatüübiliste jaamahoonetega (Sindi, Eidapere Raplemaal). Traditsionalistliku arhitektuuriga ning heimati mõjutustega murdkelpkatusega 1,5-korruseline jaamahoone. Alevipoolse sissepääsu kohal on massiivne postidele toetuv varikatus. Moodustab ansambli kõrval paikneva samas laadis elamuga.</p> <p>Raudteeliini Vändras enam ei ole, jaamahoone on kasutuses ärihoone-elamuna.</p>	<p>Suhteliselt hästi säilinud tüüpsed jaamahoone ja elamu. Koha- ja raudteeajaloo seiskohalt oluline. Vändra esinduslikumaid puithooneid.</p> <p>Tehniline seisund on rahuldav, jaamahoonele on paigaldatud uued sobimatud aknad.</p>	<p>Võtta arvele</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Pärnu-Paide mnt 9 ja 13, Vändra, Pärnumaa</p>		<p>Elamud</p> <p>Arhitekt Toomas Rein, EKE Projekt, 1969-71.</p> <p>Kaks terrasselamut paiknevad kummalgi pool Reinu galeriielamut sulgedes KEK-I kvartali kompaktses elamualaks.</p> <p>Elamud on kolmekorruselised, kus alumisel korrusel on igal korteril oma terrass, ülemised korterid kitsenevad ning nende ette moodustuvad avarad lodžad.</p>	<p>Pärnu KEK-I elamukvartali osa. Näide 1960. aastate lõpu eksperimenteerimisest maa- elamuehituses, Toomas Reinu etapiline töö.</p> <p>Mõlemaid elamuid on ehitusajaga võrreldes ebauhtlaselt, ent siiski oluliselt ümber ehitatud (juba nõukogude perioodil ehitati laiad katusekarniisid lahtiste lodžade üle). Uus 13 hoone otsafassaad on soojustatud ja kaetud profiilplekiga.</p>	<p>Võtta arvele; moodustada KEK-I elamukvartali miljööväärtusli k ala</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
Pärnu-Paide mnt 11, Vändra, Pärnumaa		Galerielamu Arhitekt Toomas Rein, EKE Projekt, 1969-78. Asub Pärnu KEK-i elamukvartalis. Eelmäng Reinu Pärnus asuvale “Kuldsele Kodule”. Masinliku rütmiga fassaadi struktureerivad galerii- käigutee, kust pääseb 2. korruse korteritesse, korteriplokkide vahelised vertikaalsed tahukad (2.korruse korterite sahvrid) ning trepid hoone kummaski otsas. Galerii jookseb majast lahus, tekitades alumistele korruste sissepääsude kohale valguskaevud.	Väärtused Pärnu KEK-I elamukvartali osa. Näide 1960. aastate lõpu eksperimenteerimisest maa- elamuehituses, Toomas Reinu etapiline töö. Elamu on mahult ja detailidelt üsna hästi säilinud, kõige suurem ning halvim muutus on algse valge värvi asendamine plassi oranžiga.	Ettepanekud Võtta arvele; KEK-I elamukvartali miljööväärtusli k ala

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Pärnu-Paide mnt 11a ja 11b Vändra, Pärnumaa</p>		<p>Kõrvalhoone</p> <p>Arhitekt Toomas Rein, EKE Projekt, 1969-71.</p> <p>Abihooned (katlamaja ja garaažideplok) moodustavad nelinurkse KEK-I elamuansambli ühe külje. Elamute poole on suunatud tummad valged seinad, garaažide sissepääsud paiknevad abihoonekompleksi “suletud” õues. Väidetavalt kavandati kõrvalhoonetesse ka saun ja ühisruumid, ent neid ei ehitatud kunagi välja.</p>	<p>Pärnu KEK-I elamuansambli osa. Näide eksperimentaalse elamukvartali terviklikust planeerimisest.</p> <p>Kõrvalhoonete plokk on ainsana säilitanud küll kulunud, aga siiski algse valge viimistluse.</p>	<p>Võtta arvele; moodustada KEK-I elamukvartali miljööväärtuslik ala</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Kadjaste, Vändra vald, Pärnumaa</p>		<p>Kadjaste kauplus</p> <p>A. Sisask, 1985-1987.</p> <p>Pärnu-Rakvere mnt ääres. 1-korruselise retrostiilis hoone meenutab pikliku mahu ja topeltfassaadina etteulatava ulualusega vana postijaama. Sissepääsu rõhutab astmikviil. Seinamaterjalina on kasutatud gaaskukeroonväikeplokkide ja silikaattellist.</p>	<p>Postmodernismi ajaloolistele eeskujudel vihjav mängulisus väljendus 1980. aastatel sageli kõige ilmekamalt maapiirkodadesse ehitatud väikehoonetes. Kadjaste kauplus on selle hea näide.</p> <p>Hoone toimib maamärgina maantee ääres, ent algses kasutuses enam elujõuline ei ole.</p> <p>Tundub, et hoone on erakätes ning ilmselt on karta ümber ehitamist.</p>	<p>Dokumenteeri da</p>

Aadress	Foto	Info ja kirjeldus	Väärtused	Ettepanekud
<p>Uus 11, Vändra, Pärnumaa</p>		<p>Korterelamu</p> <p>Arhitekt Eil Väärtnõu, EKE Projekt, valmis 1987.</p> <p>Asub Pärnu KEK-i elamukvartalis. Postmodernistliku vormikõnega elamu. Tänavapoolsed hooneosad on madalamad, kasutatud on läbivaateid kvartalis ja eesaiamotiivi. Suveruumid on lahendatud verandadena. Tüüpkorrusel on neli korterit, kummaski sektsioonis on üks 4-toaline korter läbi kahe korruse.</p>	<p>Pärnu KEK-I elamukvartali osa. Ilmekas näide, kuidas postmodernistlik korterelamu püüab sättida ennast detailikujunduse abil väikelinna tänavamiljöösse.</p>	<p>Võtta arvele; KEK-I kvartali miljööväärtuslik ala</p>